

Милосав Тешић

ПЕСМА КАО ПРЕОБРАЖЕЊЕ ЈЕЗИКА*

Све је кроз њу њосџало, и без ње нишија није њосџало шио је њосџало (Јован 1, 3) – то је јеванђељска дефиниција Речи, света порука што нас, и кроз зло и таму, може вратити Божијем извору живота и светлости, која нас, док трпимо земаљске невоље, може ојеквити и утешити. Изван ње су, као атрибутитамнила, неживот и несветлост, а у њој су, поред других благодати, и изворишна струјања племенитог нагона, потребитог као зрак, да се из стваралачке врунице, радосне и тешке, о датом свету и дарованом животу и позијом искаже покоја истина, да се у њима открије понека златоносна слика.

Не морају песници то библијско начело, које је, поред осталог, и општејезичко и песничко, ни прихватити нити га бити свесни, али за сигурно не могу избећи да му не служе својим делом као жртвом, што значи и животом – онострано јединим и кратким. Они усвајањем речника матерњег језика тек располажу певном грађом, стихијно настројеном, која се својом елементарном снагом жилаво опире свакој олако схваћеној обради и непредвидљиво јој узмиче, рачвајући се и распадајући по бесмишљу изван песме, дајући на знање, у сопственој охолости и самодовољности, да је сваки труд око ње беспослица и непотреба – истеривање пшенице из празне сламе.

Како Реч, умножену у безброј појмовних ознака, а измештену из свог првобитног станишта, из тачке понстовећености са Богом (*У њочешку бјеше ријеч, и ријеч бјеше у Боја, и Боја бјеше ријеч* (Јован 1, 1)),

* Беседа изговорена на свечаности уручења Жичке хрисовуље, у трпезарији манастира Жиче на Преображење Господње, 19. августа 1997.

како ну, дакле, издвојити из хаоса свечерја и удомити је у песму, којој је, што је нова неповољност, једино саобразна она сила што изгони варнице из камена белутка? – Самопрегором и подвижништвом, уз нужну скрушеност и неизбежно страхопоштовање како према именици и глаголу тако и према везнику и речци – али у срцу и из срца – можемо се умилити речима, може нам се десити да нам оне одшкрину макар једна од ко зна колико својих тајних врата, могу нам се оне, што је знак повлашћености, саучеснички указати и подарити нам тренутак узнесења у простор лебдеће поетичности, из којег је, на пример, могуће оживети мртве жетеоце, а затим их увести у поља зрелог жита, али само под условом да је „ризница“ – како вели владика Николај Велимировић – „пуна блага Божјега, то јест јаке вере, добре наде, светле љубави и добрих дела“ (*Дубно чудо*, Ваљево, 1995, 10). Тек кад се то задобије и овлада тиме, језик ће се одобровољити и песнику ће узвратити својим даровима, али искључиво у количини и вредности песничког улога – ни за сламку више нити мање.

Песнику је, надаље, додељено, што је чин удесне радости, да копа по задатом језику не би ли некако изнашао дубље лице Речи, не би ли и испод њеног наличја, често и наказног, угледао, закратко, завичај божанске благодати и заталасане питомице неког чудесног живљења. То је час, срећан час, кад се у песми језик предвоји, кад се пречетвори, кад се ослободи слојевитог мрака, што непрекидно окреће воденицу смрти, те испусти творитељски дах у душни шар. Тад он, преображен и узвиут у сферу са које се не види његов отпад, залепди негде у области чудесне слике Христовог Преображења (*И преобрази се пред њима, и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове постојаше бијеле као сјвјетлости* (Матеј 17, 2)). – И у песми се, дакле, као и у природи после Преображења, *преобразе и јора и вода*.

Негде дубоко у нама, у нашем унутрашњем небу, почетак је вертикале човек-Бог, а негде на средини те усправнице, на путу ка Богу, трепери песма с кореном у библијском ембриону а с листом у нашем срцу, као што, високо уздигнут изнад земаљског кала, молитвено трепери и дух манастира Жиче – те из тог трепера изговоримо унутарњим гласом део молитвене мелодије Стефана Првовенчаног из његовог дела Житије и жизан Светога Симеона: *Не забуди мене лежећа у безакоњима; не забуди мене уваљеној у шину сласџну* (превод Драгутина Костића), односно: *Не заборави мене, који лежим у безакоњима! Не заборави мене, који се ваљам у блајџу сласџном...!* (превод Миливоја Башића).

(Што се грчка реч *deisa* (влага; мокрина; блато), етимолошки доводи у везу са именом Жича, изванредна је симболизација овоземаљских и небеских стања, од којих, по мери сопствених осећања, прве трпимо или не трпимо, али оне друге, патили или не патили, свакако сањамо.)

Корачај љубим џи кораке | Црвена јосџо Жичо – пева Васко Попа, а ја скромно додајем:

Нека у нама, и међу нама, буде као кад се каже Жича. Макар толико.